

POLINKSNIŲ VARTOSENOS VARIANTAI MEDICININĖJE KALBOJE

Giedrutė Grigonienė^{1,2}, Aušrinė Peleckienė²

¹Kauno kolegija, ²Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

Anotacija. Straipsnyje apžvelgiamos polinksnių *dėka* ir *(su) pagalba* vartojimo normos ir jų kaitos tendencijos bendrinėje lietuvių kalboje, analizuojami jų vartosenos variantai biomedicinos mokslų studentų specialybės kalboje, siekiant nustatyti dažniausius minėtų polinksnių netaisyklingos vartosenos atvejus.

Remiantis mokslinės literatūros analize galima teigti, jog polinksnio *dėka* reikia vengti vengtinos ne žmogaus sukeltai pozityviai būsenai nusakyti. Junginiai su tariamuoju polinksniu *pagalba*, žymintys įrankį ar kitą priemonę, padėjusį arba tarpininkavusį asmenį, pagal bendrinės kalbos normas yra neteiktini. Pagal empirinio tyrimo rezultatus nustatyta, jog polinksnis *dėka* būdai ar priemonei reikšti bei tariamasis polinksnis *pagalba* priemonei reikšti nebūdingas biomedicinos mokslų studentų kalbai. Tariamasis verstinis polinksnis *pagalba* medicininėje kalboje netaisyklingai vartojamas padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti, tačiau šie vartosenos variantai biomedicinos studentų dažnai vertinami kaip taisyklingi.

Straipsnio pabaigoje pateikiamos išvados ir numatoma, kaip tobulinti specialybės kalbos įgūdžius bei vengti netaisyklingos kai kurių polinksnių vartosenos.

Reikšminiai žodžiai: *bendrinė kalba, kalbos vartojimo normos, medicininė kalba, polinksniai.*

Įvadas

Specialybės kalba yra bendrinės kalbos dalis, taigi šiai kalbos atmainai netinka tai, kas nepriimtina bendrinei kalbai (Pečkuvienė, 2013). Bendrinės kalbos sintaksės taisyklingumo problemos aktualios ir medikų specialybės kalbai. Sintaksės klaidos yra pavojingiausios, nes „...jos pakerta pačią kalbos sistemą. Joks pavienis netinkamas žodis kalbai tiek žalos nepadaro, kiek klaidinga sintaksinė konstrukcija, į kurią paprastai įeina vis kiti žodžiai“ (Šukys, 2006). Todėl tyrimui ir pasirinktos šios rūšies klaidos, t. y. verstinio slaviško polinksnio *dėka* ir tariamojo polinksnio *(su) pagalba* vartojimo normų pažeidimai medikų specialybės kalboje. Šių polinksnių vartosenos atvejų kodifikaciją bendrinėje kalboje tyrinėjo V.Valskys (2013), daiktavardžio *pagalba* įnagininko desemantizaciją ir jo kaip polinksnio vartojimą, polinksnių *dėka* dabartinėje lietuvių kalboje analizavo L. Vaičiulytė-Semėnienė (2016). L. Pečkuvienė (2013) tyrė administracinės kalbos žodyną: normas ir vartoseną. Medikų kalba sintaksės normų vartojimo požiūriu tyrinėta mažai (Molytė E., Alešiūnaitė L., 2005).

Tyrimo tikslas – palyginti polinksnių vartojimo variantus medicininėje kalboje su bendrinės kalbos normomis, atskleisti šių polinksnių vartojimo tendencijas biomedicinos mokslų studentų specialybės kalboje.

Tyrimo objektas – biomedicinos mokslų studentų specialybės kalba.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apžvelgti polinksnių *dėka* ir *(su) pagalba* vartojimo normas bendrinėje kalboje;
2. Nustatyti šių polinksnių vartojimo variantus biomedicinos mokslų studentų specialybės kalboje;

3. Remiantis tyrimo rezultatais numatyti Specialybės kalbos dalyko turinio ir metodų pokyčius.

Tyrimo metodika

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, tyrimo duomenų statistinė analizė.

Tyrimo testą sudarė 15 sakinių su polinksniais *dėka* ir *(su) pagalba*.

Tyrimo imtis – tikslinė, patogioji. Apklausta 140 Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ir Kauno kolegijos Medicinos fakulteto studentų, dar nestudijavusių bendrinės kalbos sintaksės normų taikymo specialybės kalboje.

Straipsnį sudaro dvi dalys: pirmojoje dalyje apžvelgiami lietuvių kalboje vartojami polinksniai *dėka*, *pagalba*, antrojoje dalyje pateikiami empirinio tyrimo apie šių polinksnių vartosenos polinkius medicinos studentų specialybės kalboje rezultatai.

Polinksnių *dėka*, *(su) pagalba* vartojimo normos

„Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje“ (DLKG, 2006) teigiama, jog pagrindinis sintaksės objektas yra sakinytis kaip žodžių tarpusavio ryšių ir reikšminių santykių visuma. Šis mokslas apima linksnius, prielinksnius ir polinksnius, dalyvius, padalyvius bei pusdalyvius, taip pat sakinio jungimo dalykus.

Didžioji dalis bendrinės lietuvių kalbos prielinksnių vartojami prieš linksnį. Tik *dėka* visada vartojamas postpoziciškai ir laikomas polinksniu. Ir

prielinksniai, ir polinksniai yra nesavarankiškos kalbos dalys, vartojamos junginyje esančių žodžių semantiniams santykiams atskleisti (DLKG, 2006).

Mokslinės literatūros analizė rodo, jog *dėka* vartojimas aprašomas skirtingai. „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje“ rašoma, jog *dėka* visada vartotinas kaip polinksnis (pvz., *draugų dėka*). Šio polinksnio vartojimas prieš linksnį laikomas klaida (DLKG, 2006; Šukys, 1998; Šukys, 2006).

J. Šukio (1998) teigimu, „iš vienareikšmių prielinksnių, reiškiančių savotišką priežastį, yra tik polinksniu einantis *dėka*. Jis su kilmininku rodo geros veiksmo baigties ar veikėjui palankios būsenos priežastį, tiksliau – asmenį, kurio pastangomis, rūpinimusi, nuopelnu palanki veiksmo baigtis ar būseną atsiranda, pvz.: *Draugo dėka* išsigelbėjau“. J. Šukio (1998) nuomone, prielinksniui *dėka* atsirasti lietuvių kalboje padėjo baltarusių kalbos prielinksnis *dziaka* ir lenkų kalbos prielinksnis *dzięki*. Beje, dažną prielinksnio *dėka* vartojimą lietuvių kalboje lėmė rusų kalbos prielinksnis *blagodaria*. J. Šukys (1998) nurodo, jog kalbininkai J. Jablonskis, J. Balčikonis prielinksnį *dėka* kartais taisė net tuo atveju, kai būsenos sukėlėjas, priežastis yra asmuo, pvz.: Tik *nimfų dėka* (= dėl nimfų) išliko gyvas (= tik nimfos išgelbėjo jam gyvybę). J. Šukio (1998) nuomone, šios reikšmės prielinksnis *dėka* toleruotinas, tačiau, vartojant prielinksnį *dėka*, vis dėlto daroma keturių rūšių klaidų: a) kadangi prielinksnis *dėka* iš tiesų yra polinksnis ir eina tik po linksnio, prieš linksnį jis nevertotinas: *Dėka tavęs* (= Tavo dėka) pasveikau. Mokslus baigiau *dėka gerų žmonių* (= gerų žmonių dėka; padedamas gerų žmonių); b) bendrinėje kalboje *dėka* vartojamas tik su kilmininku, o su naudininku – taisytinai: *Dėka mokslininkams* (= Mokslininkų dėka) įveiktos labai sunkios ligos. Pagerėjau *dėka ne vaistams*, o protingam *užsilaikymui* (= Pagerėjau ne vartodamas vaistus, o sveikai gyvendamas); c) prielinksnio *dėka* konstrukcija netinka, kai sakinyje kalbama apie blogą veiksmo baigtį ar veikėjui nepalankią būseną: *Brolio dėka* (= Dėl brolio kaltės, per brolių) patekau į bėdą. *Rūkymo dėka* (= Rūkydami) jaunuoliai gadina sau sveikatą; d) prielinksnio *dėka* konstrukciją geriau nevartoti, jei veiksmo ar būsenos, nors ir palankios, priežastis yra koks nors reiškinyš ar daiktas, o ne asmuo, nes dėkojama paprastai tik asmeniui. Visgi griežtai taisyti tokių *dėka* konstrukcijų nereikėtų, nes šių dienų kalboje jos jau palyginti dažnos. Tačiau, kad tokia *dėka* vartosena neišstumtų gyvesnių ir savesnių raiškos būdų, pirmenybę reikėtų teikti priemonės, būdo ar priežasties įnagininkui, priežastį nurodančiai prielinksnio *dėl* konstrukcijai, būdo prieveiksiui ar priežastį reiškiančiai prielinksnio *dėl* konstrukcijai, neasmenuojamosioms veiksmožodžio formoms, o kartais tikslinga pertvarkyti sakinį, pvz.: Žmogus

visus darbus atlikdavo raumenų dėka (= raumenimis); Ar įmanoma paveikti elgesį *vaistų ir hormonų dėka* (= vaistais ir hormonais)? *Atsitiktinumo dėka* (= Atsitiktinai, per atsitiktinumą) likau nesužeistas. Jis pasveiko gero *gydymo dėka* (= Pasveikti jam padėjo geras gydymas).

Lietuvių kalbos gramatikos ir žodynai *dėka* laiko polinksniu ir jo vartosenos prieš kilmininką nepateikia (Šukys, 2006). „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje“ kilmininko polinksnis *dėka* apibūdinamas kaip vartotinas „teigiamo veiksmo, būsenos ar minties“ pagrindui, priežasčiai reikšti: Tik *ano dėka* aš gyvas bepalikau; Jis tiek pasiekė *gabumų dėka* (DLKG 2006).

„Kalbos patarimuose S2 – sintaksė: prielinksnių ir polinksnų vartojimas“ (KP (S2) 2003) *dėka* apibūdinamas kaip kilmininko polinksnis arba prielinksnis: *dėka ko* (prielinksnis) || *ko dėka* (polinksnis), ~: *Dėka tavęs* (|| Tavo dėka) pasveikau. Mokslus baigiau *dėka gerų žmonių* (|| gerų žmonių dėka; gerų žmonių padedamas). Šiuose pavyzdžiuose *dėka* kaip polinksnis laikomas pagrindiniu, o *dėka* kaip prielinksnis – šalutiniu normos variantu. Tačiau polinksnio konstrukcija *ko dėka* neteiktina priežasčiai reikšti, kai kalbama apie blogą baigtį arba nepalankią būseną: *ko dėka* ntk. = per ką, dėl ko: *Jo dėka* (= Per jį; Dėl jo) nukentėjau. *Rūkymo dėka* (= Rūkydami) jaunuoliai gadina savo sveikatą (KP (S2), 2003).

Sintaksinė konstrukcija *ko dėka* neteiktina būdai, kartu ir priežasčiai reikšti: *ko dėka* ntk. = įnagininkas: ji galėjo judėti *invalidų vežimėlio dėka* (= (su) invalidų vežimėliu; naudodamasi invalidų vežimėliu. Mažiausių *pastangų dėka* (= Mažiausiomis pastangomis) pasiekėme geriausią rezultatą (KP (S2), 2003).

Kilmininkas su polinksniu *dėka* vengtinas daikto ar reiškinio, o ne asmens sukeltai priežasčiai reikšti: *ko dėka* vngt. – dėl ko, prieveiksmis, dalyvis, pusdalyvis, padalyvis: *atsitiktinumo dėka* (= Atsitiktinai; Dėl atsitiktinumo) jis liko nesužeistas. Jis pasveiko *gero gydymo dėka* (= dėl gero gydymo; Pasveikti jam padėjo geras gydymas). Kilmininkas su polinksniu *dėka* yra lygiavertis variantas kilmininkui su neveikiamuoju dalyviu priežasčiai reikšti, kai palankią būseną sukelia asmuo: *ko dėka* | kilmininkas + neveikiamasis dalyvis: Tik *jos dėka* (| Tik jos pastangomis (jos padedamas) buvau išgelbėtas; Tik ji mane išgelbėjo) (KP (S2), 2003).

V. Valskys (2013) atkreipia dėmesį į kelių polinksnio *dėka* vartosenos atvejų norminamojo vertinimo netolygumus. KP (S2) (2003) normos požiūriu nevienodai vertinami ir todėl atskirai aprašomi labai panašios semantikos polinksnio *dėka* konstrukcijų vartojimo atvejai. 2.2 punkte konstrukcija *ko dėka* laikoma vengtina, „kai priežastį sukelia koks reiškinyš arba daiktas, o ne asmuo“, pvz., Šių *priemonių dėka* (=

Dėl šių priemonių) avarių sumažėjo (KP (S2), 2003), o 3 punkto atvejis, kai *ko dėka* žymi būdą, kartu ir priemonę, teikiamas kaip neteiktinas, taigi nenorminis, pvz., Ar įmanoma paveikti elgesį vaistų ir hormonų dėka (= vaistais ir hormonais)? (KP (S2), 2003). Panašiai šiuos atvejus interpretuoja ir vertina J. Šukys. Jis teigia, kad „*dėka* konstrukcijų geriau nevartoti, jei veiksmo ar būsenos, nors ir palankios, sukėlėjas, priežastis yra šia konstrukcija nurodytas koks reiškinys ar daiktas, o ne asmuo, nes dėkojama paprastai tik asmeniui (Šukys, 1998). Taigi, polinksnio dėka konstrukcijų reikėtų vengti tada, kai jos nežymi asmens sukeltamos palankios būsenos. Vadinas, tai iš esmės tas pats vertinamasis reiškinys, to paties vertinimo laipsnio atvejis. Vis dėlto J. Šukys (kuris yra ir KP (S2) bendraautoris) atvejus, kur „pirmenybę reikėtų teikti priemonės įnagininkui“ linkęs taisyti griežčiau, pvz., Žmogus visus darbus atlikdavo *raumenų dėka* (-raumenimis) (Šukys, 1998). Ar iš tiesų šie *dėka* vartosenos atvejai yra normos požiūriu skirtingai vertintini? Kiek pagrįsta juos kaip semantiškai netapačius atskirti ir nevienodai interpretuoti? Patyrinėjus dabartinę polinksnio *dėka* vartosena, matyti, kad būdo (kartu ir priemonės) ir priežasties reikšmės neretai sumišusios, todėl šia reikšme vartojamos polinksnio *dėka* konstrukcijos norminis vertinimas vienodintinas: galbūt būtų tikslinga, kad tokia vartosena būtų laikoma vengtina (Valskys, 2013).

Naujausiuose lingvistų tyrimuose ryškėja siūlymų „atsižvelgiant į vartosenos polinkius, <...> *dėka* konstrukcijas vertinti naujai; plėsti, tikslinti kalbos normą“ (Vaičiulytė-Semėnienė, 2016). Anot autorės, „... aptariant prielinksnio *dėka* konstrukcijų vartosena dabartinėje lietuvių kalboje, išeities tašku laikytina jų priežasties reikšmė, kuri gali būti susipynusi ir su kitomis objektinėmis ar aplinkybių reikšmėmis“. Be savo tipiškios – priežasties – reikšmės, *dėka* konstrukcijai būdingos ir kitos – nepriežasties – reikšmės:

Remiantis mokslinės literatūros analize, galima daryti išvadą, jog pagal esamą kodifikaciją polinksnio *dėka* konstrukcijos vengtinios ne asmenų sukeltamai palankiai būsenai nurodyti, o neteiktinos būdai ir priežastiai reikšti.

Bendrinėje kalboje dažnai pasitaiko daiktavardžio *pagalba* kaip tariamojo verstinio polinksnio vartosenos atvejų, prieštaraujančių norminei vartosena (Šukys, 1998; Šukys, 2006). Anot J. Šukio (1998), didelė klaida yra vartoti intensyviai prielinksnejančių įnagininką *pagalba*, pradėjusį plisti nusižiūrėjus į rusų kalbos *pri pomošči* prielinksninę konstrukciją ir stipriai stumiantį tradicinę lietuvišką priemonės ir būdo raišką. „Taigi bet kurią konstrukciją su tariamoju polinksniu *pagalba*, ar ji reikštų įrankį, mechanizmą, ar kokią kitą priemonę, kartais net abstrakčią, būtina keisti įnagininku“ (Šukys, 1998): Valgome *šaukšto*

pagalba (= šaukštu). Veidą reikia gerai ištrinti *delnų pagalba* (= delnais). Jūs puikiai išsiblašksite *kryžiažodžių pagalba* (= spręsdami kryžiažodžius). Nevartotiną polinksnio *pagalba* konstrukciją dažnai galima taisyti ne vienu, o keliais būdais: Jie buvo apklausti *anketų pagalba* (= anketomis; anketuojant; naudojant anketas). *Hipnozės pagalba* (= Hipnoze; Hipnotizuojant, užhipnotizuotam) žmogui galima įteigti didžiausią absurda.

Pasak J. Šukio (1998; 2006), priemonei nusakyti netinka ne tik konstrukcijos (*kieno*) *pagalba*, bet ir konstrukcija *su (kieno) pagalba*, nes prielinksnis *su* nieko nepagerina: *Su* cheminių *medžiagų pagalba* (= (Su) cheminėmis medžiagomis; Panaudojant chemines medžiagas) galima sklaidyti lietaus debesis. Pasakymas *su (kieno) pagalba* tinka tik tada, kai kalbama ne apie veiksmo atlikimo priemonę, bet apie kieno nors (kokių asmenų) pagalbą, tarpininkavimą, pvz.: Laimėjau su draugų pagalba. Tačiau kai prielinksnio *su* nėra, polinksnis *pagalba* ir kalbant apie asmens tarpininkavimą netinka: Tik *visuomenės pagalba* (= su visuomenės pagalba; visuomenei padedant) galima užkirsti kelią nusikaltimams.

„Kalbos patarimuose. Sintaksė: linksnių vartojimas (S1)“ (2003) nurodoma, jog verstines konstrukcijas su tariamoju polinksniu *pagalba*, reiškiančią priemonę, būtina keisti įnagininku, *su kuo*, pusdalyviu, padalyviu: Širdies sutrikimą galima pašalinti elektros *impulso pagalba* (= elektros impulsu). *Hipnozės pagalba* (= Hipnoze; Taikant hipnozę) atskleistos ligos priežastys. Sukauptus duomenis išanalizavome *kompiuterių pagalba* (= kompiuteriais). Tariamasis polinksnis *pagalba* padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti keistinas *su kieno pagalba*, pusdalyviu, padalyviu: Bendravome tik *vertėjo pagalba* (= su vertėjo pagalba; padedami vertėjo; per vertėją) (KP (S1) 2003).

L. Vaičiulytės-Semėnienės (2016a) nuomone, „...vienur daiktavardžio *pagalba* įnagininko vartojamas sietinas su daiktavardžio *pagalba* reikšme „pagelbėjimas, padėjimas, parama“ ar (pa-)gelbėti „padėti, būti naudingam savo poveikiu, paveikti“, pvz., Jonas pasistatė namą *su brolio pagalba* kitur jis yra desemantizavęs ir vartojamas kaip polinksnis, pvz., Kadangi čia antrasis punktas, balsuosime *mygtukų pagalba*...“

Polinksnių vartojimo atitiktis bendrinės kalbos normoms aktuali ir medicininėje kalboje.

Polinksnių *dėka*, (*su*) *pagalba* vartosenos medicinos studentų kalboje analizė

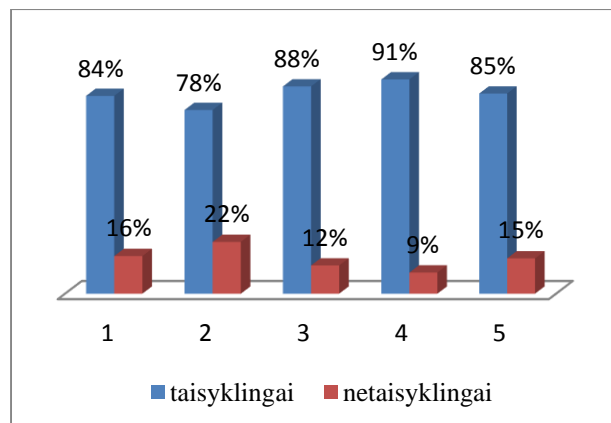
Medikų specialybės kalboje dažnai pasitaiko nevartotinų arba vengtinų polinksnių ar jiems artimų įnagininkų vartojimo atvejų. Šiuo tyrimu norėta nustatyti polinksnių *dėka* ir (*su*) *pagalba* vartosenos tendencijas medicinos studentų specialybės kalboje.

Apklausoje dalyvavo 140 LSMU Medicinos fakulteto bei Kauno kolegijos Medicinos fakulteto pirmo ir antro kurso studentų, dar nestudijavusių sintaksės normų specialybės kalboje. Apklausoje anketą sudarė 15 sakinių su polinksniais *dėka* ir (*su*) *pagalba*. Netaisyklingos vartosenos pavyzdžiai surinkti iš interneto straipsnių, vaistų informacinių lapelių, studentų savarankiškų darbų, paskaitų, pratybų medžiagos. Kiekvienas sakinytis pateiktas dviem variantais: vienas to paties sakinio variantas – neteiktinas arba vengtinis vartosenos, o kitas – taisyklingas: 1a) *Bioflavonidų dėka* išplečiamos kraujagyslės, 1b) Bioflavonidai išplečia kraujagysles; 2a) Dėl enzymų uždegimo židinyje greičiau suskaldomi ląstelių irimo produktai, 2b) *Enzymų dėka* uždegimo židinyje greičiau suskaldomi ląstelių irimo produktai; 3a) Vakuuminės kapsulės *procedūrų dėka* normalizuojasi kraujospūdis, širdies veikla, 3b) Po vakuuminės kapsulės procedūrų normalizuojasi kraujospūdis, širdies veikla; 4a) Laikantis griežtos dietos opa buvo išgydyta, 4b) Dėka griežtos dietos opa buvo išgydyta; 5a) Daugelis procesų vyksta *dėka informacijos*, kurią gauname iš receptorių, 5b) Daugelis procesų vyksta dėl informacijos, kurią gauname iš receptorių; 6a) Aromatinio masažo *aliejaus pagalba* kuriama romantiška ir jausminga aplinka, 6b) Naudojant aromatinį masažo aliejų kuriama romantiška ir jausminga aplinka; 7a) Dėl gliukozamino keičiasi pažeisto sąnario struktūra, 7b) *Gliukozamino pagalba* keičiasi pažeisto sąnario struktūra; 8a) Arbatmedžio *aliejaus pagalba* galite atbaidyti vabzdžius, 8b) Arbatmedžio aliejumi galite atbaidyti vabzdžius; 9a) Protezus išvalykite valymo tabletimis ir patepkite tvirtinimo kremu, 9b) Protezus išvalykite valymo *tablečių pagalba* ir patepkite tvirtinimo kremu; 10a) Kraujo sudėtį galima nustatyti *tyrimų pagalba*, 10b) Kraujo sudėtį galima nustatyti tyrimais; 11a) Ligonė buvo atgaivinta *reanimatologų pagalba*, 11b) Ligonė buvo atgaivinta su reanimatologų pagalba; 12a) Išsigelbėjau tik su mane skęstantį pastebėjusių draugų pagalba, 12b) Išsigelbėjau tik mane skęstantį pastebėjusių *draugų pagalba*; 13a) Tik gydytojo padedamas ligonis greičiau pasveiko, 13b) Tik *gydytojo pagalba* ligoniui pavyko greičiau pasveikti; 14a) Naujas gydymo metodas pradėtas naudoti užsienio *kolegų pagalba*, 14b) Naujas gydymo metodas pradėtas naudoti su užsienio kolegų pagalba; 15a) Padedamas artimųjų, žmogus gali sumažinti streso padarinius, 15b) *Artimųjų pagalba* žmogus gali sumažinti streso padarinius.

Respondentų buvo prašoma pažymėti jiems priimtina variantą.

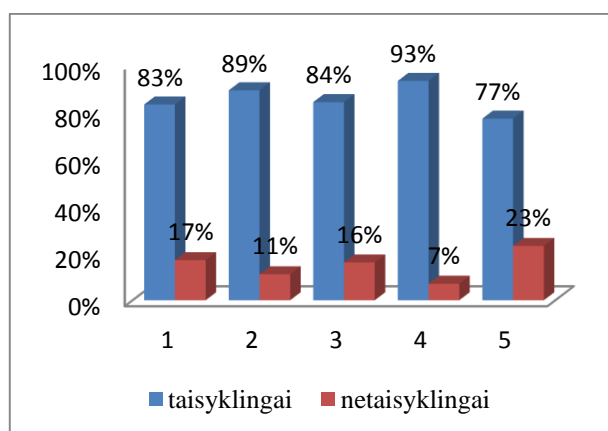
Viename iš kiekvieno pirmųjų penkių anketos sakinių variantų polinksnis *dėka* neteiktinai pavartotas būdai, kartu ir priemonei reikšti. Studentų

pasirinkimas parodė, jog šis neteiktinas polinksnio *dėka* vartojimo atvejis medicinos studentų kalbai nebūdingas: ~ 85 proc. respondentų pasirinko taisyklingą variantą (1 pav.).

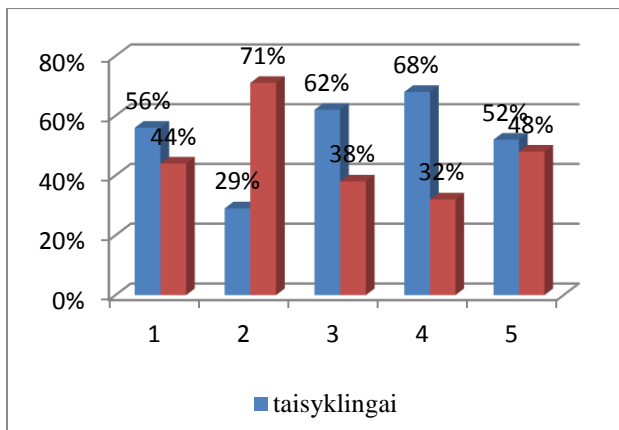
1 pav. Polinksnio *dėka* vartojimas medicinos studentų kalboje (sudarytas straipsnio autorių)

Šešto – dešimto sakinių viename iš variantų tariamasis verstinis polinksnis *pagalba* pavartotas priemonei reikšti, tokiais atvejais jis keistinas priemonės įnagininku, *su kuo* ar kita konstrukcija. Studentų atsakymai rodo, jog daugumai jų (~ 85 proc.) tokia vartoseną nebūdinga (2 pav.).

2 pav. Polinksnio *pagalba* vartojimas su daiktų įvardijimais (sudarytas straipsnio autorių)

Vieniolikto – penkiolikto sakinių viename iš variantų tariamasis verstinis polinksnis *pagalba* netaisyklingai pavartotas padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti. Taisant reikia vartoti prielinksnio konstrukciją *su kieno pagalba*, pusdalyvį, padalyvį. Iš atsakymų matyti, jog tokio pobūdžio klaidos būdingos ~ 47 proc. tyrime dalyvavusių studentų (3 pav.).

3 pav. Polinksnio *pagalba* vartojimas su asmenų įvardijimais (sudarytas straipsnio autorių)

Išvados

Sintaksės klaidos yra pavojingiausios, nes jos ardo pačią kalbos sistemą. Sintaksinė konstrukcija *ko dėka* neteiktina būdai ir priežastčiai reikšti, o vengtina ne asmenų sukeliama palankiai būsenai

Literatūra

1. Ambrazas, V. ir kt. (2006). *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
2. KPP (S1) (2003). *Kalbos praktikos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
3. KPP (S2) (2003). *Kalbos praktikos patarimai. Sintaksė: prielinksnių ir polinksnų vartojimas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
4. Molytė, E., Alešūnaitė, L. (2005). Kai kurių daugiareikšmių prielinksnių netiksli vartoseną medikų kalboje. *Kalbų studijos aukštojoje mokykloje: konferencijos medžiaga*. Kaunas: KMU leidykla, 79-83.
5. Pečkuvienė, L. (2013). Administracinės kalbos žodynas: normos ir vartoseną. *Socialinių mokslų studijos*, 5(2), 525–539. Prieiga: <http://search.proquest.com/openview/4561b00c2155595a433103a4fc8b2279/1.pdf?pq-> [Žiūr. 2017 03 02].
6. Šukys, J. (1998). *Lietuvių kalbos linksniai ir prielinksniai: vartoseną ir normos*. Kaunas: Šviesa.
7. Šukys, J. (2006). *Kalbos kultūra visiems*. Kaunas: Šviesa.
8. Dėka dabartinėje lietuvių kalboje. (2016a). Daiktavardžio pagalba įnagininko desemantizacija ir jo kaip polinksnio vartojimas. Prieiga: http://www.baltistikongresas.flf.vu.lt/failai/tezes/Vaic_iulyte_Semeniene.pdf [Žiūr. 2018-08-20].
9. Vaičiulytė-Semėnienė L. (2016b). Dėka dabartinėje lietuvių kalboje. Prieiga: <http://lki.lt/acta-linguistica-lithuanica-75/> [Žiūr. 2018-08-20].
10. Valskys, V. (2013). *Dėl kai kurių lietuvių kalbos linksnių ir prielinksnių vartosenos atvejų kodifikacijos*. Santalka: Filologija, Edukologija, 21 (2), 170-176. Prieiga: <http://www.cpe.vgtu.lt/index.php/cpe/article/download/cpe.2013.18/334> [Žiūr. 2017 03 03].

nurodyti. Konstrukciją su tariamuoju polinksnio *pagalba*, reiškiančią priemonę, būtina keisti įnagininku, *su kuo*, pusdalyviu, padalyviu. Tariamasis polinksnis *pagalba* padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti keistinas *su kienu pagalba*, pusdalyviu, padalyviu.

Tyrimo rezultatai parodė, jog:

- a) biomedicinos studentų specialybės kalbai nebūdingas polinksnis *dėka* būdai ir priemonei reikšti bei tariamasis polinksnis *pagalba* priemonei reikšti;
- b) biomedicinos studentų specialybės kalboje dažnokai pasitaiko neteiktinas tariamasis verstinis polinksnis *pagalba* padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti;
- c) atsižvelgiant į empirinio tyrimo rezultatus, reikėtų koreguoti Specialybės kalbos dalyko turinį, daugiau dėmesio skiriant vengtiniams ir neteiktiniams polinksnų vartojimo variantams aptarti.

VARIATIONS OF THE USAGE OF POSTPOSITIONS IN MEDICAL LANGUAGE

Summary

The article analyses the standards of the usage of the postpositional phrases with *dėka* and *(su) pagalba* and the tendencies of using them in the professional language of medical students. The research shows that the postpositional phrase *ko dėka* should not be used to express a cause, unfavourable outcome or condition, and the noun *pagalba* is often used as an incorrect postposition in professional language of medical students.

The analysis of scientific literature and the results of the empirical research confirm that the phrases with the postposition *dėka* should be avoided while talking about a favourable condition; and when used to denote a tool, mechanism, some other, even abstract, means or a person who helps or mediates. The phrases with the assumed postposition *pagalba* should be replaced. The postposition *dėka* and the assumed postposition *pagalba* are rarely used in the professional language of medical students to express means; however, the assumed postposition *pagalba* is quite frequently used incorrectly to denote a person who helps or mediates.

The article provides recommendations for improving the professional language skills and avoiding incorrect usage of some postpositions.

Keywords: standard language, language norms, medical language, postpositions.

Informacija apie autorius

Giedrutė Grigonienė. Kauno kolegijos Medicinos fakulteto Burnos sveikatos katedros lektorė, LSMU Medicinos fakulteto kalbų ir edukacijos katedros lektorė. Mokslinių tyrimų laukas: profesinės kalbos didaktika ir metodika.

El. pašto adresas: grig41@yahoo.com

Aušrinė Peleckienė. LSMU Medicinos fakulteto kalbų ir edukacijos katedros lektorė. Mokslinių tyrimų laukas: specialybės kalbos didaktika.

El. pašto adresas: ausrinepe@gmail.com